

2025

VIZUALINIO MĄSTYMO STRATEGIJOS LITERATŪROS PAMOKOSE

Tyrimo ataskaita: Marijampolės raj. sav.

MMo

anthropos

ATASKAITOS TURINYS

3 psl.

ĮVADAS

4 psl.

IŠVADOS

DETALE ANALIZĖ

9 psl.

1. MO MUZIEJAUS MOKYMŲ PROGRAMOS
DALYVIŲ DEMOGRAFIJA

10 psl.

2. VIZUALINIO MĄSTYMO METODO
PRITAIKYMAS PAMOKOSE

14 psl.

3. MOKYTOJŲ KOMPETENCIJŲ, GEBĖJIMŲ
IR ŽINIŲ POKYČIO ĮVERTINIMAS

27 psl.

4. MO MUZIEJAUS MOKYMŲ VERTINIMAS

29 psl.

5. LŪKESČIAI ĮVEIKTI IŠŠŪKIUS

ĮVADAS

Nuo 2024-ųjų metų MO muziejus pradėjo mokytojoms/-ams skirtą kultūrinę-educacinę programą „Vizualinio mąstymo strategijos literatūros pamokose“. Šie mokymai vykdomi įvairiose savivaldybėse kaip Tūkstantmečio mokyklų (TŪM) programos dalis. Šis tyrimas yra skirtas įvertinti Marijampolės rajono savivaldybės mokyklose įvykdytos programos rezultatus. Tyrimą atliko Taikomosios antropologijos organizacija „Anthropos“ tyrėjos/-ai Ugnė Barbora Starkutė, Kornelija Čepytė, Giedrius Jankauskas ir Renida Baltrušaitytė.

Programos „Vizualinio mąstymo strategijos literatūros pamokose“ dalyviai/-ės pildė dvi anketas: vieną prieš prasidedant programai, antrą – iškart mokymų programai pasibaigus. Abiejomis apklausomis buvo siekiama įvertinti programos poveikį mokytojoms/-ams, mokymo metodikoms ir ugdymo procesui. Pirmąją anketą sudarė 5 platūs klausimai ir 5 demografiniai klausimai. Pasibaigus programai, mokytojos/-ai pildė kitą anketą, kurios atsakymai tyrėjoms/-ams suteikė galimybę įvertinti pokytį, kurį paskatino MO muziejaus vykdytų mokymų programa. Antroje anketoje buvo 8 platūs klausimai ir 4 demografiniai klausimai. Abi anketas užpildė 10-13 mokytojų. Išvados pateikiamos aprašant šiuos mokytojų atsakymus (Marijampolės rajono savivaldybės atveju abi anketos negali būti tiesiogiai palyginamos) mokymų programos pradžioje ir jai pasibaigus. Visi abiejų apklausų dalyvių duomenys buvo anonimizuoti. Tyrime dalyvavo mokytojos, dirbančios Marijampolės rajono savivaldybės mokyklose.

IŠVADOS (1)

1. Vizualinio mąstymo strategijos metodą prieš mokymus nurodė, kad 7 mokytojos šio metodo nežinojo, 1 mokytoja metodą žinojo ir teigė, jog yra bandžiusios taikyti, 2 mokytojos teigė, jog metodą žino, tačiau taikyti jo nėra tekę.
2. Pasibaigus mokymų programai, apklaustos mokytojos vieningai išreiškė ketinimą taikyti vizualinio mąstymo strategijos (VMS) metodą savo pamokose. Dauguma jų pozityviai vertina šį metodą dėl jo gebėjimo skatinti mokinių mąstymą, kūrybiškumą, įsitraukimą bei palengvinti sudėtingesnių temų supratimą. Tačiau dalis mokytojų pabrėžia saikingo ir apgalvoto VMS taikymo svarbą, atsižvelgiant į temos pobūdį ir mokinių poreikius, kad būtų išvengta perteklinio naudojimo ir mokinių susidomėjimo sumažėjimo.
3. Prieš mokymus mokytojos jau naudojosi dauguma kultūros įstaigų teikiamų paslaugų. 3 mokytojos teigė, jog lankosi parodose ir renginiuose tiek su mokinėmis/-iais, tiek asmeniškai. 1 mokytoja teigė, jog parodose ir renginiuose lankosi su mokinėmis/-iais bei asmeniškai ir naudojasi skaitmeninėmis kolekcijomis. 3 mokytojos nurodė, jog parodose bei renginiuose lankosi tik asmeniškai. 3 mokytojos nurodė, jog naudojasi skaitmeninėmis kolekcijomis ir parodose bei renginiuose lankosi tik asmeniškai.
4. Dauguma mokytojų tikėjosi, kad mokymai padės įgyti naujų žinių, kūrybiškų mokymo metodų ir praktinės patirties, kurią būtų galima pritaikyti pamokose. Taip pat išreikštas noras atnaujinti žinias ir praplėsti akiratį.
5. Mokytojų įvardyti VMS metodo privalumai iš dalies atliepia iššūkius, su kuriais jos susiduria ugdymo procese. Priešmokyminėje apklausoje dažniausiai minėtos problemos buvo mokinių motyvacijos stoka, kūrybiškumo trūkumas, abejingumas veikloms ir sunkumai sudominti net įdomiomis temomis. Taip pat iššūkių kelia laiko ir priemonių stygius, trukdantis kokybiškai pasiruošti pamokoms.

IŠVADOS (2)

6. Mokytojų pasidalinti VMS metodo taikymo pavyzdžiai parodė, kad metodas ypač pasiteisino kūrybinėse užduotyse ir meninio ugdymo pamokose, kur skatino mokinių mąstymą, idėjų generavimą bei požiūrių įvairovę, o sėkmingiausiai – vyresniųjų klasių mokinių veiklose. Visgi mokytojos išskyrė ir reikšmingus iššūkius: dažniausiai – laiko trūkumą, mokinių dėmesio blaškymąsi bei sunkumus dirbant su didelėmis klasėmis, kur greitai išblėsta susidomėjimas ir mažėja įsitraukimas. Taip pat pabrėžtas poreikis atsakingai pasirinkti temas ir apgalvoti, kaip tikslingai integruoti metodą, kad jis būtų veiksmingas ir nevargintų nei mokinių, nei mokytojų.

7. Lietuvių kalbos ir literatūros mokytojų patirtys rodo, kad daugumai jų pavyko sėkmingai integruoti VMS metodą į pamokas, ypač dirbant su literatūros teksta ir kūrybinėmis užduotimis. Mokytojos pastebėjo, kad šis metodas padeda mokiniams/-ėms giliau suprasti kūrinius, skatina interpretaciją, plečia žodyną ir palengvina kūrybinį darbą. Visgi taikymo procese išryškėjo ir iššūkiai – daugiausia laiko reikalaujantis pasiruošimas, tinkamos vaizdinės medžiagos paieška, bei sunkumai derinant metodą su teksto analize ir pamokos tikslais. Taip pat išsakyta poreikis daugiau praktinių pavyzdžių, kaip organiškai integruoti VMS į pamokos turinį.

8. Apibendrinant mokytojų vertinimus, galima teigti, kad palankiai įvertintas VMS metodo turinys, užduočių aiškumas, darbas grupėse, edukatorių bendravimas bei praktiniai įrankiai meno kūrinių taikymui pamokose. Taip pat dauguma mokytojų teigiamai vertino mokymų formą (gyvai), bendradarbiavimo galimybes su kitais dalyviais bei papildomo darbo užduotis. Vis dėlto kai kurios sritys sulaukė kritiškesnių vertinimų – ypač mokymų trukmė, kurią dauguma mokytojų įvertino nepalankiai. Taip pat pasiskirstė nuomonės dėl laiko skyrimo namų užduotims ir galimybės megzti ryšius su kitomis mokyklomis, kas rodo, kad šiose srityse dar yra erdvės tobulinimui.

9. Apibendrinant apklausos rezultatus, galima teigti, kad mokytojų dažniausiai buvo išskiriamas I modulis – teorinė VMS dalis. Šią dalį naudingiausia įvardijo 6 mokytojos, pabrėždamos įdomią medžiagą, praktinius metodų taikymo pavyzdžius bei galimybę patiems išbandyti VMS metodą. 3 mokytojos naudingiausia laikė III modulį dėl galimybės kurti ir aptarti integruotas pamokas, o II modulį – sesijas su mokiniais – kaip naudingiausią išskyrė 1 mokytoja. 3 mokytojos teigė, kad visos mokymų dalys buvo vienodai naudingos.

IŠVADOS (3)

10. Apibendrinant mokytojų vertinimus, prieš mokymus dauguma mokytojų jautė poreikį stiprinti gebėjimus, susijusius su vizualinių meno kūrinių įtraukimu į literatūros mokymosi procesą, kūrybiškumo skatinimu, atvirų užduočių pateikimu bei mokinių minčių sekimu. Iš 10 mokytojų, 4 įvertino poreikį stiprinti gebėjimus vidutiniškai, o 4–9 mokytojos (priklausomai nuo gebėjimo) nurodė, jog reikia arba labai reikia juos stiprinti. Po mokymų dauguma (nuo 6 iki 12 iš 13 mokytojų, priklausomai nuo gebėjimo) įvertino, kad gebėjimus pavyko arba puikiai pavyko pastiprinti. Kai kurie gebėjimai, pavyzdžiui, mokinių kūrybiškumo pokyčio pastebėjimas ir mokinių minčių sekimas, buvo vertinami kiek mažiau vienareikšmiškai, tačiau bendras vertinimas rodo reikšmingą pažangą. Tik nedaugelis mokytojų įvertino, kad tam tikrų gebėjimų stiprinimas nepavyko ar pavyko tik iš dalies.

11. Apibendrinant mokytojų vertinimus, prieš mokymus dauguma jų jautė didelį poreikį stiprinti gebėjimus naudoti įvairesnius informacijos šaltinius, skatinti mokinius/-es įsigilinti į kitų nuomonių priežastis bei mokyti atskirti faktinius argumentus nuo nuomonės. Iš 10 mokytojų 8–9 įvertino šių gebėjimų stiprinimo poreikį kaip reikšmingą. Po mokymų dauguma (nuo 6 iki 10 iš 13 mokytojų, priklausomai nuo gebėjimo) įvertino, kad šiuos gebėjimus pavyko arba puikiai pavyko sustiprinti, nors kai kurios mokytojos pažymėjo, jog dalį gebėjimų pavyko stiprinti tik iš dalies, o viena mokytoja nurodė, kad pastiprinti gebėjimą atskirti faktinius argumentus nuo nuomonės visiškai nepavyko.

12. Apibendrinant mokytojų įsivertinimus, dauguma jų jautė didelį poreikį stiprinti gebėjimus kalbėti apie savo emocijas, mokyti mokinius/-es atpažinti bei suprasti tiek kitų, tiek savo pačių emocijas, taip pat valdyti konfliktus. Iš 10 mokytojų 7–8 vertino šių gebėjimų stiprinimo poreikį kaip labai reikšmingą. Po mokymų dauguma mokytojų įvertino, kad šiuos gebėjimus pavyko arba puikiai pavyko sustiprinti – ypač kalbant apie emocijų atpažinimą ir supratimą. Tuo tarpu konfliktų valdymo gebėjimų stiprinimas buvo vertinamas kiek mažiau sėkmingu: dalis mokytojų nurodė, kad šio gebėjimo stiprinti nepavyko arba pavyko tik iš dalies.

IŠVADOS (4)

13. Apibendrinant, mokytojos nurodė didelį poreikį stiprinti gebėjimus pastebėti ir atpažinti kūno kalbą, skatinti mokinius/-es diskutuoti, įsiklausyti į bendraklasių komentarus, priimti kitokius mąstymo būdus bei padėti vieni kitiems rasti sprendimus – dauguma (8 iš 10) įvertino šių gebėjimų stiprinimo poreikį kaip reikšmingą arba labai reikšmingą. Po mokymų dauguma mokytojų įvertino, kad šiuos gebėjimus pavyko arba puikiai pavyko pastiprinti: kūno kalbos atpažinimą (9 iš 13), diskusijų skatinimą (7 iš 13), mokinių įsiklausymą (7 iš 13), priimti kitokius mąstymo būdus (6 iš 13). Tuo tarpu gebėjimas skatinti mokinius/-es padėti vieni kitiems sprendimus rasti buvo įvertintas kiek mažiau sėkmingai: 5 mokytojos vertino, kad pavyko arba puikiai pavyko, 5 – iš dalies, o 1 mokytoja nurodė, jog šio gebėjimo visiškai nepavyko stiprinti.

14. Mokytojos įvertino, kad yra didelis poreikis stiprinti gebėjimus kalbėti lytiškumo klausimais, lyčių lygybe ir lytine tapatybe. Iš dešimties mokytojų 6 nurodė, kad šie gebėjimai reikalingi ir labai reikalingi stiprinimui, o likusios 4 – vidutiniškai reikalingi. Po mokymų dauguma mokytojų įvertino, kad šiuos gebėjimus pavyko bent iš dalies pagerinti: 7–8 mokytojos vertino, jog pavyko arba puikiai pavyko, o 2–3 nurodė, kad stiprinti šių gebėjimų visiškai nepavyko arba pavyko tik iš dalies.

15. Mokytojos nurodė didelį poreikį stiprinti gebėjimą kalbėtis su mokiniais/-ėmis apie politinius įvykius – 7 iš 10 mokytojų įvertino, jog šis gebėjimas reikia ir labai reikia stiprinimo, o 3 mokytojos – kad vidutiniškai reikia. Po mokymų dauguma mokytojų (12 iš 13) jautė, kad gebėjimą kalbėti apie pilietinę tapatybę, demokratines vertybes ir politinius įvykius pavyko bent iš dalies pagerinti, o 6 mokytojos netgi įvertino, jog tai pavyko puikiai. Panašiai vertintas ir poreikis stiprinti gebėjimą kalbėtis su mokiniais/-ėmis apie socialines problemas, kur 8 iš 10 mokytojų nurodė būtinybę stiprinti šį gebėjimą. Po mokymų 12 iš 13 mokytojų nurodė, jog šį gebėjimą pavyko bent iš dalies stiprinti, iš jų 9 – jog tai pavyko puikiai. Viena mokytoja po mokymų nurodė, kad gebėjimo stiprinti visiškai nepavyko.

IŠVADOS (5)

16. Mokytojos įvertino didelį poreikį stiprinti gebėjimus, susijusius su aktyvesniu mokinių įtraukimu pamokose – 8 iš 10 nurodė, kad reikia ar labai reikia, o 2 – vidutiniškai reikia stiprinti gebėjimą leisti mokiniams/-ėms daugiau kalbėti nei pačiai mokytojai. Po mokymų dauguma mokytojų (8 iš 13) įvertino, kad šį gebėjimą pavyko puikiai pastiprinti, o dar 5 – iš dalies pavyko. Taip pat reikšmingas poreikis buvo stiprinti gebėjimą tiksliai ir be prasmės keitimo perfrazuoti mokinių atsakymus, kurį po mokymų puikiai ar iš dalies pavyko stiprinti daugumai (12 iš 13). Mokytojos taip pat matė poreikį įtraukti kūrybiškumą, pavyzdžiui, dailės kūrinius, ir skatinti mokinius/-es pačius/-ias mokytis. Po mokymų net 11 iš 13 mokytojų jautėsi kūrybingesnės pamokose, o 10 mokytojų įvertino, jog pavyko efektyviai skatinti mokinių savarankiškumą. Be to, mokytojos pajuto stiprinimą gebėjimu atskirti patikimą informaciją bei faktus nuo nuomonės, kurioje po mokymų dauguma taip pat jautėsi pažengusios.

DETALE ANALIZĖ

1. MO MUZIEJAUS MOKYMŲ PROGRAMOS DALYVIŲ DEMOGRAFIJA

Mokymų programoje dalyvavo mokytojos iš įvairių Marijampolės rajono mokymo įstaigų: Marijampolės „Šaltinio“ progimnazijos, Marijampolės „Ryto“ progimnazijos, Marijampolės Jono Totoraičio progimnazijos, Marijampolės Rimanto Stankevičiaus progimnazijos, Marijampolės Rygiškių Jono gimnazijos ir Marijampolės Sūduvos gimnazijos.

Tyrime dalyvavo 10-13 mokytojų. Dalyvavusiųjų skaičius svyruoja, nes pradinę anketą užpildė 10 mokytojų, o po mokymų anketą užpildė 13 mokytojų. Pagal kitus demografinius duomenis galima teigti, jog mokymų eigoje prisijungė naujos mokytojos, bet taip pat kai kurios, dalyvavusios mokymų pradžioje iki mokymų galo neišbuvo arba tiesiog ne visos užpildė galutinę anketą.

Pradinę anketą užpildė 10 mokytoja, didžioji dauguma šių mokytojų nurodė, jog mokytojomis dirba daugiau nei 21 metus (N=6), 1 mokytoja teigė dirbanti 11-20 metų, 3 mokytojos – 4-10 metų.

Nors mokymai skirti daugiausiai literatūros mokytojoms, tačiau į juos galėjo įsitraukti ir kitos. Anketą šį kartą prieš mokymus užpildė 4 lietuvių kalbos mokytojos, 4 meninio ugdymo (dailė, šokis, teatras, muzika ir pan.) mokytojos. Taip pat pradinę anketą užpildė 1 technologinio ugdymo mokytoja ir 1 technologinio ugdymo ir gamtos mokslų (biologija, chemija, fizika) mokytoja.

Pasibaigus mokymams anketą užpildė 6 mokytojos, dirbančios mokytojomis daugiau nei 21 metus, 2 mokytojos dirbančios 4-10 metų, 5 mokytojos 11-20 metų. Visos mokytojos norodė esančios moterys. Po mokymų anketą užpildė 6 lietuvių kalbos mokytojos, 4 meninio ugdymo (dailė, šokis, teatras, muzika ir pan.) mokytojos. Taip pat pradinę anketą užpildė 1 technologinio ugdymo mokytoja ir 1 technologinio ugdymo ir gamtos mokslų (biologija, chemija, fizika) mokytoja ir 1 lietuvių kalbos ir etikos mokytoja.

Apklausoje, vykdytoje prieš prasidedant mokymų programai, mokytojų buvo klausama, kokiomis kultūrinių įstaigų paslaugomis jos naudojasi mokymo tikslais. 3 mokytojos teigė, jog lankosi parodose ir renginiuose tiek su mokinėmis/-iais, tiek asmeniškai. 1 mokytoja teigė, jog parodose ir renginiuose lankosi su mokinėmis/-iais bei asmeniškai ir naudojasi skaitmeninėmis kolekcijomis. 3 mokytojos nurodė, jog parodose bei renginiuose lankosi tik asmeniškai. 3 mokytojos nurodė, jog naudojasi skaitmeninėmis kolekcijomis ir parodose bei renginiuose lankosi tik asmeniškai.

2. VIZUALINIO MĄSTYMO METODO PRITAIKYMAS PAMOKOSE

2.1. VMS METODO ŽINOMUMAS

Apklausoje, vykdytoje prieš prasidedant mokymų programai, mokytojų buvo klausiama, kiek joms žinomas yra vizualinio mąstymo metodas. Atsakymai pasiskirstė į tris grupes. 7 mokytojos šio metodo nežinojo, 1 mokytoja metodą žinojo ir teigė, jog yra bandžiusios taikyti, 2 mokytojos teigė, jog metodą žino, tačiau taikyti jo nėra tekę.

2.2. VMS METODO (NE)TAIKYMO PERSPEKTYVOS PO MOKYMŲ

Apklausoje, vykdytoje mokymų programai pasibaigus, mokytojų klausta, ar jos ir toliau pamokose taikys vizualinio mąstymo strategijos (VMS) metodą. Šiuo klausimu visos mokytojos teigė, jog taikys metodą, tačiau dėl taikymo priežasčių nuomonės išsiskyrė. Mokytojos teigiamai vertina vizualinio mąstymo strategijos (VMS) metodo taikymą pamokose. Jos pastebi, kad toks metodas praturtina pamokų turinį, daro jas įdomesnes ir patrauklesnes mokiniams. VMS skatina mokinių mąstymą, kūrybiškumą, padeda jiems/joms aktyviau įsitraukti į pamokas, daugiau kalbėti, analizuoti ir lengviau suprasti nagrinėjamas temas. Taip pat šis metodas leidžia kitaip pažvelgti į literatūros kūrinius ir išprovokuoti mokinius/-es diskusijai. Mokytojos planuoja taikyti VMS ypač tomis temomis, kur reikia skatinti kūrybiškumą, ieškoti idėjų ar aptarti darbus, todėl metodas bus integruojamas į jų ugdymo praktiką.

Kitos mokytojos teigė, jog tikrai pabandys integruoti VMS, tačiau pasisako už jo taikymą saikingai bei apgalvotai (N=4). Jos pastebi, kad nors metodas padeda sukurti įtraukią mokymosi aplinką ir „prakalbinti“ mokinius, ne visose pamokose jis yra tinkamas. Kai kurios mokytojos planuoja jį taikyti fragmentiškai – tik keliems/-ioms mokiniams/-ėms ar tik tam tikrose temose, o kitos ketina naudoti vos kelis kartus per mokslo metus. Taip pat pažymima, kad pernelyg dažnas metodo taikymas manoma, jog gali sumažinti mokinių susidomėjimą, ypač jei naudojama ta pati vaizdinė medžiaga. Todėl teigiama, kad svarbu išlaikyti pusiausvyrą ir VMS metodą integruoti tiksliai.

2.3. VMS METODO TAIKYMAS LIETUVIŲ KALBOS IR LITERATŪROS PAMOKOSE

Atskiru atviru klausimu pasidalinti patirtimis integruojant VMS metodą vedamose pamokose prašyta ir pagrindinės tikslinės grupės – lietuvių kalbos ir literatūros mokytojų. Kadangi ne visos mokytojos mokymuose buvo mokančios lietuvių kalbos, ne visos norėjo pasidalinti, tai gavome ne visų mokytojų atsakymus. Mokymuose dalyvavusios ir anketą atsakiusios lietuvių kalbos mokytojos teigė, kad VMS metodą integruoti į pamokas pavyko. Kelios iš mokytojų nurodė, kad taikant metodą pamokose pastebi teigiamų pokyčių mokinių ugdymo procese:

VMS pasiteisino, mokiniai noriai įsitraukė, įdomios veiklos, kūrybiškai atlikdavo paskirtas užduotis

VMS naudodavau literatūros pamokose prieš skaitant ir analizuojant naują kūrinį. Mokiniai „pasinerdavo“ giliau, tapdavo laisvesni reikšti mintis, kalbėti atvirai, interpretuoti.

Mokiniams šis metodas padeda giliau suprasti temą, praplečia žodyną, minčių lauką ir tuomet jiems lengviau atlikti kūrybinius darbus. Be to, siedami tekstą su dailės kūriniais jie lengviau atsiriboja nuo teksto ir perleidžia viską per savo patirtis, ir taip tekstas jiems tampa artimesnis, lengviau suprantamas, įdomesnis.

Teigiama, kad „gerai pavyko integruoti į literatūros pamokas VMS metodą. Geras poveikis atliekant kūrybines užduotis“, rašymo pratimus.

Taigi, lietuvių kalbos mokytojoms taikyti VMS metodą sekėsi pakankamai gerai, tačiau proceso metu jos susidūrė su tam tikrais iššūkiais. Daugumai pavyko aktyviai įsitraukti į mokymus ir pritaikyti metodą praktikoje, tačiau nemažai laiko teko skirti tinkamų paveikslų ar fotografijų paieškai, o tai dažnai apsunkino pasiruošimą pamokoms. Mokytojos pažymėjo, kad didelę dalį iššūkių sudarė laiko trūkumas, ypač kai šalia įprastų darbo krūvių reikėjo skirti papildomas valandas, kurios kartais kišosi į asmeninį gyvenimą ar anksčiau suplanuotas veiklas.

Taip pat buvo išsakytas poreikis daugiau praktinių pavyzdžių, kaip VMS galima natūraliai integruoti į pamokos temą, o ne akcentuoti detalius pamokų planus, kurie realioje praktikoje retai rašomi taip išsamiai. Kai kurioms mokytojoms sunkumų kėlė mokinių atsakymų apibendrinimas ir metodo taikymo derinimas su pagrindiniu dalyko tikslu – teksto analize.

2.4. MOKYTOJŲ ĮVARDINTI IŠŠŪKIAI SU KURIAIS SUSIDURIA UGDYMO PROCESSE

Mokytojų atsakymai apie VMS metodo taikymą ir matomas naudas iš dalies siejasi su iššūkiais, kuriuos mokytojos įvardino patiriančios ugdymo procese. Apklausoje, vykdytoje prieš prasidedant mokymų programai, mokytojų klausta su kokiomis problemomis jos dažniausiai susiduria vedamų pamokų metu.

Mokytojos, taikydamos naujus ugdymo metodus ar organizuodamos veiklas, susiduria su įvairiais iššūkiais. Vienas pagrindinių – mokinių motyvacijos stoka, pasireišianti tiek nenoru įsitraukti į pamokas, tiek baime dalyvauti renginiuose, ypač jei auditoriją sudaro jų bendraamžiai/-ės. Taip pat, kaip mokytojos teigia, iššūkiu tampa mokinių kūrybiškumo trūkumas – dažnai jie/jos linkę/-usios ieškoti lengviausių sprendimų internete, o ne kurti originalias idėjas patys. Mokytojoms sudėtinga dirbti ir su mokinių abejingumu bei sudominimo stoka, kai net įdomios veiklos nesulaukia entuziastingo priėmimo. Papildomų sunkumų kelia laiko trūkumas pasiruošti pamokoms bei reikiamų priemonių nepasirengimas, kas riboja veiklų kokybę ir įvairovę.

2.5. VMS METODO TAIKymo SėKMINGI IR NESėKMINGI PAVYZDŽIAI KITOSE PAMOKOSE

Siekiant geriau suprasti kaip visoms mokytojoms sekėsi taikyti VMS metodą pamokose, atviru klausimu buvo prašoma pasidalinti sėkmingais ir nesėkmingais metodo taikymo pavyzdžiais bei priežastimis, kurie, jų manymu, lėmė sėkmę ar nesėkmę. Meninio ugdymo (dailė, šokis, teatras, muzika) ir technologinio ugdymo bei gamtos mokytojos nurodė, kad taikyti VMS metodą sekėsi įvairiai – kai kurios pastebi, kad metodas puikiai pasiteisino kūrybinėms užduotims, padėjo skatinti mokinių mąstymą, išgirsti skirtingus požiūrius ir generuoti idėjas. Ypač sėkmingai jis pritaikytas gimnazistų pamokose, kur dažnai analizuojami dailininkų darbai. Tačiau daug mokytojų išskiria ir svarbius iššūkius – pirmiausia, tai laiko stoka bei sunkumai sutelkiant dėmesį, ypač kai mintys blaškosi ar darbo diena intensyvi. Taip pat keliamos abejonės dėl metodo taikymo trukmės: jei visa pamoka skiriama tik vienai kompetencijai, procesas pernelyg išsitiesia ir ima varginti. Didelėse klasėse metodą taikyti sudėtinga – mokiniams/-ėms greitai praeina susidomėjimas, jie nebeklauso vieni kitų, tampa pasyvūs.

Technnologinio ugdymo ir gamtos mokslų mokytoja teigė, jog *„reikia labai atsirinkti temas kur ir ką galima naudoti...“*, trūksta laiko *„išklausti kiekvieną mokinį, taip pat mokinių sudominimas, kad klausytų ir kitus...“*

3. MOKYTOJŲ KOMPETENCIJŲ, GEBĖJIMŲ IR ŽINIŲ POKYČIO ĮVERTINIMAS

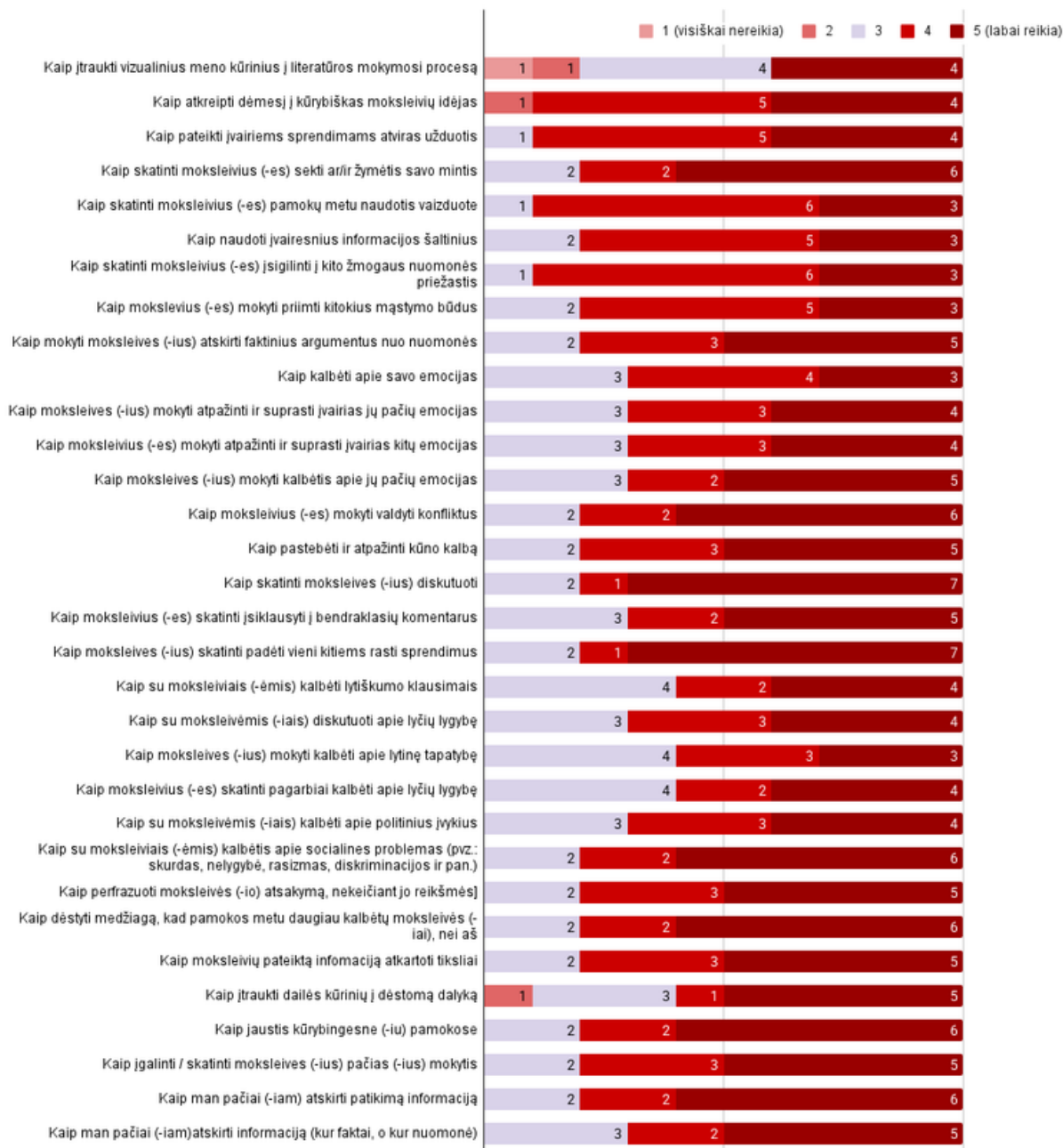
Apklausoje, vykdytoje prieš prasidedant mokymų programai, mokytojų buvo prašoma įvertinti 27 teiginius nurodant, kiek, jų manymu, joms reikėtų pastiprinti kūrybiškumo, kritinio mąstymo, emocinio raštingumo kompetencijas, gebėjimus ir žinias, bendravimo įgūdžius, emocinį raštingumą, lyčių lygybės ir lytiškumo žinias ir t.t. Teiginių vertinimo skalė buvo nuo 1 (balas, nurodantis, jog kompetencijų, gebėjimų bei žinių pastiprinimas visiškai nereikalingas) iki 5 (balas, reiškiantis, jog kompetencijų, gebėjimų bei žinių pastiprinimas labai reikalingas). Klausimyną prieš mokymus užpildė 10 tyrime dalyvavusių mokytojų.

Apklausoje, vykdytoje mokymų programai pasibaigus, mokytojų paprašyta įvertinti, kiek mokymų programos metu jiems pavyko sustiprinti išvardintas kompetencijas, gebėjimus ir žinias. Siekiant pamatuoti poveikį, teiginiai atliepė pateiktuosius tyrimo pradžioje. Kaip ir pradinėje apklausoje, taip ir šioje pateikta vertinimo skalė nuo 1 (balas, nurodantis, jog kompetencijų, gebėjimų bei žinių pagilinti visiškai nepavyko, iki 5 (balas, reiškiantis, jog kompetencijos, gebėjimai bei žinios patobulinti labai sėkmingai).

MO muziejaus mokymuose dalyvavo įvairios mokytojos, o jų grupė nebuvo tokia pati iki mokymų pabaigos. Matoma, kad pradinę anketą užpildė vienos mokytojos, o galutinę tos pačios ir naujos mokytojos. Kai kurios mokytojos, kurios dalyvavo pradžioje galutinės anketos neužpildė. Dėl tokių priežasčių negalime tiesiogiai lyginti abiejų anketų.

Tolesnėse šio skyriaus pastraipose, suskirstytose pagal temas, apžvelgiama tyrimo pradžioje ir pabaigoje klausimyne pateikti teiginiai, aprašomi mokytojų skirti įvertinimai, indikuojantys galimą su mokymais susijusį pokytį arba jo trūkumą. Verta dar kartą pažymėti, kad mokymų pradžioje mokytojos buvo prašomos įsivertinti esamus gebėjimus ir kompetencijas, o mokymų pabaigoje – kiek šiuos gebėjimus ir kompetencijas jų manymu pavyko pagilinti. Taigi, šis lyginimas nėra gebėjimų ir kompetencijų matavimas prieš ir po mokymų, tačiau mokytojų įsivertinimas kiek joms pavyko šias kompetencijas pagilinti lyginant su turimomis žiniomis. Pagal kiekvienam teiginiui priskirtus balus (nuo 1 iki 5) apskaičiuotas įvertinimo dažnis.

1 pav. Mokytojų įsivertinimas, kiek joms/jiems reikėtų pastiprinti kūrybiškumo, kritinio mąstymo, emocinio raštingumo kompetencijas, gebėjimus ir žinias, bendravimo įgūdžius, emocinį raštingumą, lyčių lygybės ir lytiškumo žinias ir t.t.

3.1. KŪRYBIŠKUMAS

Poreikį stiprinti gebėjimą „*Įtraukti vizualinius meno kūrinius į literatūros mokymosi procesą*“: 2 mokytojos iš 10 įvertino, jog visiškai nereikia ir nereikia pastiprinti šį gebėjimą; 4 mokytojos iš 10 įvertino, jog vidutiniškai reikia pastiprinti šį gebėjimą; 4 mokytojos iš 10 įvertino, jog reikia ir labai reikia pastiprinti šį gebėjimą (žr. 1 pav.).

Po mokymų 1 mokytoja iš 13 įvertino, jog iš dalies pavyko pastiprinti šį gebėjimą; 12 mokytojų iš 13 įvertino, jog pavyko ir puikiai pavyko pastiprinti šį gebėjimą (žr. 2 pav.).

Po mokymų gebėjimą „*Pastebėti mokinių kūrybiškumo pokytį, kai įtraukiu dailės kūrinių į dėstomą dalyką*“, 6 mokytojos iš 13 įvertino, jog iš dalies pavyko pastiprinti šį gebėjimą; 7 mokytojos iš 13 įvertino, jog pavyko ir puikiai pavyko pastiprinti šį gebėjimą (žr. 2 pav.).

Poreikį stiprinti gebėjimą „*Atkreipti dėmesį į kūrybiškas moksleivių idėjas*“, 1 mokytoja iš 10 įvertino, jog visiškai nereikia ir nereikia pastiprinti; 9 mokytojos iš 10 įvertino, jog reikia ir labai reikia pastiprinti šį gebėjimą (žr. 1 pav.).

Po mokymų gebėjimą „*Pateikti moksleiviams (-ėms) įvairiems sprendimams atviras užduotis*“, 1 mokytoja iš 13 įvertino, jog visiškai nepavyko ir iš dalies nepavyko pastiprinti; 3 mokytojos iš 13 įvertino, jog iš dalies pavyko pastiprinti šį gebėjimą; 9 mokytojos iš 13 įvertino, jog pavyko ir puikiai pavyko pastiprinti šį gebėjimą (žr. 2 pav.).

Poreikį stiprinti gebėjimą „*Pateikti įvairiems sprendimams atviras užduotis*“: 1 mokytoja iš 10 įvertino, jog vidutiniškai reikia pastiprinti šį gebėjimą; 9 mokytojos iš 10 įvertino, jog reikia ir labai reikia pastiprinti šį gebėjimą (žr. 1 pav.).

Po mokymų gebėjimą „*Skatinti moksleivius (-es) sekti ar/ir žymėtis savo mintis*“, 1 mokytoja iš 13 įvertino, jog visiškai nepavyko ir iš dalies nepavyko pastiprinti; 6 mokytojos iš 13 įvertino, jog iš dalies pavyko pastiprinti šį gebėjimą; 6 mokytojos iš 13 įvertino, jog pavyko ir puikiai pavyko pastiprinti šį gebėjimą (žr. 2 pav.).

Poreikį stiprinti savo gebėjimus „*Skatinti moksleivius (-es) sekti ar / ir žymėtis savo mintis*“: 2 mokytojos iš 10 įvertino, jog vidutiniškai reikia pastiprinti šį gebėjimą; 8 mokytojos iš 10 įvertino, jog reikia ir labai reikia pastiprinti šį gebėjimą (žr. 1 pav.).

Po mokymų gebėjimą „*Atkreipti dėmesį į kūrybiškas moksleivių idėjas*“, 2 mokytojos iš 13 įvertino, jog iš dalies pavyko pastiprinti; 11 mokytojų iš 13 įvertino, jog pavyko ir puikiai pavyko pastiprinti šį gebėjimą (žr. 2 pav.).

Poreikį stiprinti gebėjimą „*Skatinti moksleivius (-es) pamokų metu naudotis vaizduote*“ 1 mokytoja iš 10 įvertino, jog vidutiniškai reikia pastiprinti šį gebėjimą; 9 mokytojos iš 10 įvertino, jog reikia ir labai reikia pastiprinti šį gebėjimą (žr. 1 pav.).

Po mokymų 4 mokytojos iš 13 įvertino, jog iš dalies pavyko pastiprinti šį gebėjimą; 9 mokytojos iš 13 įvertino, jog pavyko ir puikiai pavyko pastiprinti šį gebėjimą (žr. 2 pav.).

Mokymai turėjo teigiamą poveikį mokytojų gebėjimų stiprinimui, ypač integruojant vizualinius meno kūrinius į literatūros mokymosi procesą, skatinant mokinių kūrybiškumą. Prieš mokymus nemaža dalis mokytojų poreikį stiprinti šiuos gebėjimus vertino kaip nedidelį arba vidutinį, tačiau po mokymų aiškiai matyti teigiama dinamika – dauguma mokytojų įvardijo, kad gebėjimus pavyko arba puikiai pavyko sustiprinti. Ypač ryškūs pokyčiai pastebėti pavykusiuose pastiprinti gebėjimuose „*skatinti mokinius naudotis vaizduote*“, „*atkreipti dėmesį į kūrybiškas mokinių idėjas*“ ir „*pateikti atviras užduotis*“.

3.2. KRITINIS MĄSTYMAS

Poreikį stiprinti gebėjimą „*Naudoti įvairesnius informacijos šaltinius*“: 2 mokytojos iš 10 įvertino, jog vidutiniškai reikia pastiprinti šį gebėjimą; 8 mokytojos iš 10 įvertino, jog reikia ir labai reikia pastiprinti šį gebėjimą (žr. 1 pav.).

Po mokymų 3 mokytojos iš 13 įvertino, jog iš dalies pavyko pastiprinti šį gebėjimą; 10 mokytojų iš 13 įvertino, jog pavyko ir puikiai pavyko pastiprinti šį gebėjimą (žr. 2 pav.).

Poreikį stiprinti gebėjimą „*Skatinti moksleivius (-es) įsigilinti į kito žmogaus nuomonės priežastis*“: 1 mokytoja iš 10 įvertino, jog vidutiniškai reikia pastiprinti šį gebėjimą; 9 mokytojos iš 10 įvertino, jog reikia ir labai reikia pastiprinti šį gebėjimą (žr. 1 pav.).

Po mokymų 5 mokytojos iš 13 įvertino, jog iš dalies pavyko pastiprinti šį gebėjimą; 8 mokytojos iš 13 įvertino, jog pavyko ir puikiai pavyko pastiprinti šį gebėjimą (žr. 2 pav.).

Poreikį stiprinti kompetenciją „*Mokyti moksleives (-ius) atskirti faktinius argumentus nuo nuomonės*“: 2 mokytojos iš 10 įvertino, jog vidutiniškai reikia pastiprinti šį gebėjimą; 8 mokytojos iš 10 įvertino, jog reikia ir labai reikia pastiprinti šį gebėjimą (žr. 1 pav.).

Po mokymų 1 mokytoja iš 13 įvertino, jog visiškai nepavyko ir iš dalies nepavyko pastiprinti; 6 mokytojos iš 13 įvertino, jog iš dalies pavyko pastiprinti šį gebėjimą; 6 mokytojos iš 13 įvertino, jog pavyko ir puikiai pavyko pastiprinti šį gebėjimą (žr. 2 pav.).

Mokymai reikšmingai prisidėjo prie mokytojų profesinių gebėjimų stiprinimo įvairiose srityse, ypač ugdant mokinių kūrybiškumą, kritinį mąstymą ir refleksiją. Prieš mokymus dalis mokytojų įvardijo vidutinį ar žymų poreikį stiprinti tokius gebėjimus kaip įvairesnių informacijos šaltinių naudojimas, mokėjimas atskirti faktus nuo nuomonės, gebėjimas skatinti mokinius/-es įsigilinti į kitų nuomones bei formuoti atviras užduotis. Po mokymų aiškiai matomas teigiamas pokytis – dauguma dalyvių nurodė, jog gebėjimus pavyko arba puikiai pavyko sustiprinti.

3.3. EMOCINIS RAŠTINGUMAS

Mokytojos įsivertino, koks jų poreikis stiprinti gebėjimą „*Kalbėti apie savo [jų pačių] emocijas*“: 3 mokytojos iš 10 įvertino, jog vidutiniškai reikia pastiprinti šį gebėjimą; 7 mokytojos iš 10 įvertino, jog reikia ir labai reikia pastiprinti šį gebėjimą (žr. 1 pav.).

Po mokymų 4 mokytojos iš 13 įvertino, jog iš dalies pavyko pastiprinti šį gebėjimą; 9 mokytojos iš 13 įvertino, jog pavyko ir puikiai pavyko pastiprinti šį gebėjimą (žr. 2 pav.).

Poreikį stiprinti gebėjimą „*Moksleivius (-es) mokyti atpažinti ir suprasti įvairias kitų emocijas*“: 3 mokytojos iš 10 įvertino, jog vidutiniškai reikia pastiprinti šį gebėjimą; 7 mokytojos iš 10 įvertino, jog reikia ir labai reikia pastiprinti šį gebėjimą (žr. 1 pav.).

Po mokymų 5 mokytojos iš 13 įvertino, jog iš dalies pavyko pastiprinti šį gebėjimą; 8 mokytojos iš 13 įvertino, jog pavyko ir puikiai pavyko pastiprinti šį gebėjimą (žr. 2 pav.).

Poreikį stiprinti gebėjimą „*Moksleivius (-es) mokyti atpažinti ir suprasti jų pačių emocijas*“: 3 mokytojos iš 10 įvertino, jog vidutiniškai reikia pastiprinti šį gebėjimą; 7 mokytojos iš 10 įvertino, jog reikia ir labai reikia pastiprinti šį gebėjimą (žr. 1 pav.).

Po mokymų 8 mokytojos iš 13 įvertino, jog iš dalies pavyko pastiprinti šį gebėjimą; 5 mokytojos iš 13 įvertino, jog pavyko ir puikiai pavyko pastiprinti šį gebėjimą (žr. 2 pav.).

Poreikį stiprinti savo gebėjimą „*[...] moksleivius (-es) mokyti valdyti konfliktus*“: 2 mokytojos iš 10 įvertino, jog vidutiniškai reikia pastiprinti šį gebėjimą; 8 mokytojos iš 10 įvertino, jog reikia ir labai reikia pastiprinti šį gebėjimą (žr. 1 pav.).

Po mokymų 4 mokytojos iš 13 įvertino, jog visiškai nepavyko ir iš dalies nepavyko pastiprinti šį gebėjimą; 6 mokytojos iš 13 įvertino, jog iš dalies pavyko pastiprinti šį gebėjimą; 3 mokytojos iš 13 įvertino, jog pavyko ir puikiai pavyko pastiprinti šį gebėjimą (žr. 2 pav.).

Mokymai taip pat reikšmingai prisidėjo prie mokytojų emocinio sąmoningumo ir gebėjimų stiprinimo, susijusių su emocijų atpažinimu, įvardijimu bei konfliktų valdymu. Prieš mokymus dalis mokytojų jautė vidutinį ar didelį poreikį stiprinti gebėjimus kalbėti apie savo emocijas, padėti mokiniams/-ėms atpažinti tiek savo, tiek kitų emocijas ir valdyti konfliktus. Po mokymų dauguma mokytojų pažymėjo, jog šie gebėjimai buvo sustiprinti iš dalies arba visiškai, o tai rodo, jog emocinis raštingumas buvo aktualus dalyviams/-ėms.

3.4. BENDRAVIMAS

Poreikį stiprinti savo gebėjimą „*Pastebėti ir atpažinti kūno kalbą*“: 2 mokytojos iš 10 įvertino, jog vidutiniškai reikia pastiprinti šį gebėjimą; 8 mokytojos iš 10 įvertino, jog reikia ir labai reikia pastiprinti šį gebėjimą (žr. 1 pav.).

Po mokymų 4 mokytojos iš 13 įvertino, jog iš dalies pavyko pastiprinti šį gebėjimą; 9 mokytojos iš 13 įvertino, jog pavyko ir puikiai pavyko pastiprinti šį gebėjimą (žr. 2 pav.).

Poreikį stiprinti kompetenciją „[...] *skatinti moksleives (-ius) diskutuoti*“: 2 mokytojos iš 10 įvertino, jog vidutiniškai reikia pastiprinti šį gebėjimą; 8 mokytojos iš 10 įvertino, jog reikia ir labai reikia pastiprinti šį gebėjimą (žr. 1 pav.).

Po mokymų 6 mokytojos iš 13 įvertino, jog iš dalies pavyko pastiprinti šį gebėjimą; 7 mokytojos iš 13 įvertino, jog pavyko ir puikiai pavyko pastiprinti šį gebėjimą (žr. 2 pav.).

Poreikį stiprinti savo gebėjimą „*Moksleivius (-es) skatinti įsiklausyti į bendraklasių komentarus*“: 3 mokytojos iš 10 įvertino, jog vidutiniškai reikia pastiprinti šį gebėjimą; 7 mokytojos iš 10 įvertino, jog reikia ir labai reikia pastiprinti šį gebėjimą (žr. 1 pav.).

Po mokymų 6 mokytojos iš 13 įvertino, jog iš dalies pavyko pastiprinti šį gebėjimą; 7 mokytojos iš 13 įvertino, jog pavyko ir puikiai pavyko pastiprinti šį gebėjimą (žr. 2 pav.).

Poreikį stiprinti savo gebėjimą „*Moksleivius (-es) mokyti priimti kitokius mąstymo būdus*“: 2 mokytojos iš 10 įvertino, jog vidutiniškai reikia pastiprinti šį gebėjimą; 8 mokytojos iš 10 įvertino, jog reikia ir labai reikia pastiprinti šį gebėjimą (žr. 1 pav.).

Po mokymų šį gebėjimą 7 mokytojos iš 13 įvertino, jog iš dalies pavyko pastiprinti šį gebėjimą; 6 mokytojos iš 13 įvertino, jog pavyko ir puikiai pavyko pastiprinti šį gebėjimą (žr. 2 pav.).

Poreikį stiprinti savo gebėjimą „[...] *moksleives (-ius) skatinti padėti vieni kitiems rasti sprendimus*“: 2 mokytojos iš 10 įvertino, jog vidutiniškai reikia pastiprinti šį gebėjimą; 8 mokytojos iš 10 įvertino, jog reikia ir labai reikia pastiprinti šį gebėjimą (žr. 1 pav.).

Po mokymų šį gebėjimą 1 mokytoja iš 13 įvertino, jog visiškai nepavyko ir iš dalies nepavyko pastiprinti; 5 mokytojos iš 13 įvertino, jog iš dalies pavyko pastiprinti šį gebėjimą; 5 mokytojos iš 13 įvertino, jog pavyko ir puikiai pavyko pastiprinti šį gebėjimą (žr. 2 pav.).

Mokymai prisidėjo prie mokytojų bendravimo, socialinių ir emocinių gebėjimų stiprinimo. Prieš mokymus nemaža dalis mokytojų jautė vidutinišką poreikį stiprinti savo gebėjimą pastebėti kūno kalbą, skatinti diskusijas, padėti mokiniams priimti kitokius mąstymo būdus bei skatinti įsiklausymą į kitų komentarus ir tarpusavio pagalbą. Po mokymų didžioji dauguma mokytojų įsivertino, kad šie gebėjimai buvo sustiprinti iš dalies arba pilnai.

3.5. LYČIŲ LYGYBĖ IR LYTIŠKUMAS

Poreikį stiprinti savo gebėjimą „*Kalbėti lytiškumo klausimais*“: 4 mokytojos iš 10 įvertino, jog vidutiniškai reikia pastiprinti šį gebėjimą; 6 mokytojos iš 10 įvertino, jog reikia ir labai reikia pastiprinti šį gebėjimą (žr. 1 pav.).

Po mokymų gebėjimus „*Mokyti moksleivius (-es) kalbėtis lytiškumo klausimais*“, „*Skatinti moksleivius (-es) pagarbiai kalbėti apie lyčių lygybę*“ (pagal vidurkį): 2 mokytojos iš 13 įvertino, jog visiškai nepavyko ir iš dalies nepavyko pastiprinti šį gebėjimą; 7 mokytojos iš 13 įvertino, jog iš dalies pavyko pastiprinti šį gebėjimą; 4 mokytojos iš 13 įvertino, jog pavyko ir puikiai pavyko pastiprinti šį gebėjimą (žr. 2 pav.).

Poreikį stiprinti savo gebėjimą „*Diskutuoti su moksleivėmis (-iais) apie lyčių lygybę*“: 3 mokytojos iš 10 įvertino, jog vidutiniškai reikia pastiprinti šį gebėjimą; 7 mokytojos iš 10 įvertino, jog reikia ir labai reikia pastiprinti šį gebėjimą (žr. 1 pav.).

Po mokymų 2 mokytojos iš 13 įvertino, jog visiškai nepavyko ir iš dalies nepavyko pastiprinti šį gebėjimą; 6 mokytojos iš 13 įvertino, jog iš dalies pavyko pastiprinti šį gebėjimą; 5 mokytojos iš 13 įvertino, jog pavyko ir puikiai pavyko pastiprinti šį gebėjimą.

Poreikį stiprinti savo kompetenciją „*Kaip moksleives (-ius) mokyti kalbėti apie lytinę tapatybę*“: 4 mokytojos iš 10 įvertino, jog vidutiniškai reikia pastiprinti šį gebėjimą; 6 mokytojos iš 10 įvertino, jog reikia ir labai reikia pastiprinti šį gebėjimą (žr. 1 pav.).

Po mokymų 3 mokytojos iš 13 įvertino, jog visiškai nepavyko ir iš dalies nepavyko pastiprinti šį gebėjimą; 6 mokytojos iš 13 įvertino, jog iš dalies pavyko pastiprinti šį gebėjimą; 4 mokytojos iš 13 įvertino, jog pavyko ir puikiai pavyko pastiprinti šį gebėjimą (žr. 2 pav.).

Poreikį stiprinti savo gebėjimą „*Skatinti pagarbiai kalbėti apie lyčių lygybę*“: 4 mokytojos iš 10 įvertino, jog vidutiniškai reikia pastiprinti šį gebėjimą; 6 mokytojos iš 10 įvertino, jog reikia ir labai reikia pastiprinti šį gebėjimą (žr. 1 pav.).

Po mokymų 1 mokytoja iš 13 įvertino, jog visiškai nepavyko ir iš dalies nepavyko pastiprinti šį gebėjimą; 8 mokytojos iš 13 įvertino, jog iš dalies pavyko pastiprinti šį gebėjimą; 4 mokytojos iš 13 įvertino, jog pavyko ir puikiai pavyko pastiprinti šį gebėjimą (žr. 2 pav.).

Prieš mokymus nemaža dalis pedagogų nejautė poreikį stiprinti gebėjimus kalbėti lytiškumo klausimais, diskutuoti apie lyčių lygybę ar lytinę tapatybę. Tačiau galimai atsakymuose slėpė atsakymą į klausimą, esantį visuomenėje, ar apskritai lytiškumo ir lyties temos gali būti apkalbamos mokykloje. Po mokymų pastebimas progresas – dalis mokytojų įvardijo, kad gebėjimus šioje srityje pavyko pastiprinti, tačiau reikšminga dalis vis dar nurodo tik vidutinišką pastiprinimą.

3.6. SOCIALINĖS AKTUALIJOS IR PILIETIŠKUMAS

Poreikį stiprinti gebėjimą „*Su moksleivėmis (-iais) kalbėti apie politinius įvykius*“: 3 mokytojos iš 10 įvertino, jog vidutiniškai reikia pastiprinti šį gebėjimą; 7 mokytojos iš 10 įvertino, jog reikia ir labai reikia pastiprinti šį gebėjimą (žr. 1 pav.).

Po mokymų gebėjimus „*Kalbėti su moksleiviais (-ėmis) apie pilietinę tapatybę, demokratines vertybes*“, „*Su moksleivėmis (-iais) kalbėti apie politinius įvykius*“ (pagal vidurkį): 1 mokytoja iš 13 įvertino, jog visiškai nepavyko ir iš dalies nepavyko pastiprinti šį gebėjimą; 6 mokytojos iš 13 įvertino, jog iš dalies pavyko pastiprinti šį gebėjimą; 6 mokytojos iš 13 įvertino, jog pavyko ir puikiai pavyko pastiprinti šį gebėjimą (žr. 2 pav.).

Poreikį stiprinti gebėjimą „*Kalbėti su moksleiviais (-ėmis) apie socialines problemas (pvz.: skurdas, nelygybė, rasizmas, diskriminacijos ir pan.)*“: 2 mokytojos iš 10 įvertino, jog vidutiniškai reikia pastiprinti šį gebėjimą; 8 mokytojos iš 10 įvertino, jog reikia ir labai reikia pastiprinti šį gebėjimą (žr. 1 pav.).

Po mokymų 1 mokytoja iš 13 įvertino, jog visiškai nepavyko ir iš dalies nepavyko pastiprinti šį gebėjimą; 3 mokytojos iš 13 įvertino, jog iš dalies pavyko pastiprinti šį gebėjimą; 9 mokytojos iš 13 įvertino, jog pavyko ir puikiai pavyko pastiprinti šį gebėjimą (žr. 2 pav.).

Matome, kad mokymai turėjo teigiamos įtakos ir šios kompetencijos pastiprinimui. Prieš mokymus dalis pedagogų jautė vidutinišką poreikį stiprinti gebėjimus, tačiau ypač svarbu buvo kalbant apie socialines problemas. Po mokymų matyti aiškus pokytis – dauguma mokytojų nurodė, kad gebėjimus šioje srityje pavyko ar puikiai pavyko pastiprinti. Mokymai padėjo sustiprinti mokytojų pasitikėjimą kalbant su mokiniais apie jautrias, tačiau pilietišškai reikšmingas temas.

3.7. FASILITATORIAUS / -ĖS VAIDMUO

Poreikį stiprinti gebėjimą „Dėstyti medžiagą, kad pamokos metu daugiau kalbėtų moksleivės (-iai), nei aš“: 2 mokytojos iš 10 įvertino, jog vidutiniškai reikia pastiprinti šį gebėjimą; 8 mokytojos iš 10 įvertino, jog reikia ir labai reikia pastiprinti šį gebėjimą (žr. 1 pav.).

Po mokymų 5 mokytojos iš 13 įvertino, jog iš dalies pavyko pastiprinti šį gebėjimą; 8 mokytojų iš 13 įvertino, jog pavyko ir puikiai pavyko pastiprinti šį gebėjimą (žr. 2 pav.).

Poreikį stiprinti gebėjimą „Perfrazuoti moksleivės (-io) atsakymą, nekeičiant jo reikšmės“: 2 mokytojos iš 10 įvertino, jog vidutiniškai reikia pastiprinti šį gebėjimą; 8 mokytojos iš 10 įvertino, jog reikia ir labai reikia pastiprinti šį gebėjimą (žr. 1 pav.).

Po mokymų 1 mokytoja iš 13 įvertino, jog visiškai nepavyko ir iš dalies nepavyko pastiprinti šį gebėjimą; 4 mokytojos iš 13 įvertino, jog iš dalies pavyko pastiprinti šį gebėjimą; 8 mokytojos iš 13 įvertino, jog pavyko ir puikiai pavyko pastiprinti šį gebėjimą (žr. 2 pav.).

Poreikį stiprinti gebėjimą „Moksleivių pateiktą informaciją atkartoti tiksliai“: 2 mokytojos iš 10 įvertino, jog vidutiniškai reikia pastiprinti šį gebėjimą; 8 mokytojos iš 10 įvertino, jog reikia ir labai reikia pastiprinti šį gebėjimą (žr. 1 pav.).

Po mokymų 4 mokytojos iš 13 įvertino, jog iš dalies pavyko pastiprinti šį gebėjimą; 9 mokytojos iš 13 įvertino, jog pavyko ir puikiai pavyko pastiprinti šį gebėjimą (žr. 2 pav.).

Poreikį stiprinti gebėjimą „Itraukti dailės kūrinių į dėstomą dalyką“: 1 mokytoja iš 10 įvertino, jog visiškai nereikia ir nereikia pastiprinti šį gebėjimą; 3 mokytojos iš 10 įvertino, jog vidutiniškai reikia pastiprinti šį gebėjimą; 6 mokytojos iš 10 įvertino, jog reikia ir labai reikia pastiprinti šį gebėjimą (žr. 1 pav.).

Poreikį „Jaustis kūrybingesne (-iu) pamokose“: 2 mokytojos iš 10 įvertino, jog vidutiniškai reikia pastiprinti šį gebėjimą; 8 mokytojos iš 10 įvertino, jog reikia ir labai reikia pastiprinti šį gebėjimą (žr. 1 pav.).

Po mokymų 2 mokytojos iš 13 įvertino, jog iš dalies pavyko pastiprinti šį gebėjimą; 11 mokytojų iš 13 įvertino, jog pavyko ir puikiai pavyko pastiprinti šį gebėjimą (žr. 2 pav.).

Poreikį stiprinti gebėjimą „Įgalinti/Skatinti moksleives (-ius) pačias (-ius) mokytis“: 2 mokytojos iš 10 įvertino, jog vidutiniškai reikia pastiprinti šį gebėjimą; 8 mokytojos iš 10 įvertino, jog reikia ir labai reikia pastiprinti šį gebėjimą (žr. 1 pav.).

Po mokymų 3 mokytojos iš 13 įvertino, jog iš dalies pavyko pastiprinti šį gebėjimą; 10 mokytojų iš 13 įvertino, jog pavyko ir puikiai pavyko pastiprinti šį gebėjimą (žr. 2 pav.).

Poreikį stiprinti gebėjimą „*Man pačiai (-iam) atskirti patikimą informaciją*“: 2 mokytojos iš 10 įvertino, jog vidutiniškai reikia pastiprinti šį gebėjimą; 8 mokytojos iš 10 įvertino, jog reikia ir labai reikia pastiprinti šį gebėjimą (žr. 1 pav.).

Po mokymų 3 mokytojos iš 13 įvertino, jog iš dalies pavyko pastiprinti šį gebėjimą; 10 mokytojų iš 13 įvertino, jog pavyko ir puikiai pavyko pastiprinti šį gebėjimą (žr. 2 pav.).

Poreikį stiprinti gebėjimą „*Man pačiai (-iam) atskirti informaciją (kur faktai, o kur nuomonė)*“: 3 mokytojos iš 10 įvertino, jog vidutiniškai reikia pastiprinti šį gebėjimą; 7 mokytojos iš 10 įvertino, jog reikia ir labai reikia pastiprinti šį gebėjimą (žr. 1 pav.).

Po mokymų 3 mokytojos iš 13 įvertino, jog iš dalies pavyko pastiprinti šį gebėjimą; 10 mokytojų iš 13 įvertino, jog pavyko ir puikiai pavyko pastiprinti šį gebėjimą (žr. 2 pav.).

Pastebima, kad gebėjimas organizuoti pamokas taip, kad daugiau kalbėtų mokiniai/-ės, o ne pats/-i mokytojas/-a, bei gebėjimas skatinti mokinių savarankišką mokymąsi po mokymų ženkliai sustiprėjo – dauguma mokytojų nurodė, jog šie gebėjimai buvo sėkmingai ar puikiai pastiprinti. Panašus teigiamas pokytis stebimas ir kalbant apie gebėjimus tiksliai atkartoti mokinių informaciją, ją perfrazuoti, atskirti faktus nuo nuomonės bei atpažinti patikimą informaciją. Mokytojos/-ai vertina, jog jų kūrybiškumo jausmas pamokose ir gebėjimas integruoti dailės kūrinius į ugdymo turinį pastiprino.

2 pav. Mokytojų įsivertinti, kiek joms/jiems mokymų programos metu jiems pavyko sustiprinti išvardintas kompetencijas, gebėjimus ir žinias.

4. MO MUZIEJAUS MOKYMŲ VERTINIMAS

Tyrime dalyvavusios mokytojos buvo pakviestos įvertinti ne tik MO muziejaus mokymų turinį, bet ir mokymų pobūdį, struktūrą, užduotis, skirtą laiką ir pan. (žr. 3 pav.).

VMS metodo mokymų turinį, užduočių aiškumą, darbo pobūdį (grupėje), darbo grupės dydį, edukatorių bendravimą ir dėstymą ir gautą praktiką meno kūrinių pritaikymui mokytojos dėstomame dalyke (-uose) 13 mokytojų vertino gerai ir labai gerai.

MO muziejaus mokymų metu gautus įrankių meno kūrinių pritaikymą dėstomame dalyke (-uose), galimybę užmegzti kontaktus su kitomis/-ais mokytojomis/-ais, mokymų būdą (gyvai), edukatorių paskirtas užduotis atlikti mokymų metu 12 mokytojų vertino gerai ir labai gerai, 1 mokytoja nuomonės neišsakė („nei gerai, nei blogai“).

Mokymų metu edukatorių skirtų užduočių atlikti namuose laiką 9 mokytojos vertino gerai ir labai gerai, 4 mokytojos nuomonės neišsakė („nei gerai, nei blogai“).

Papildomą darbą atliekant užduotis 11 mokytojų vertino gerai ir labai gerai, 2 mokytojos nuomonės neišsakė („nei gerai, nei blogai“).

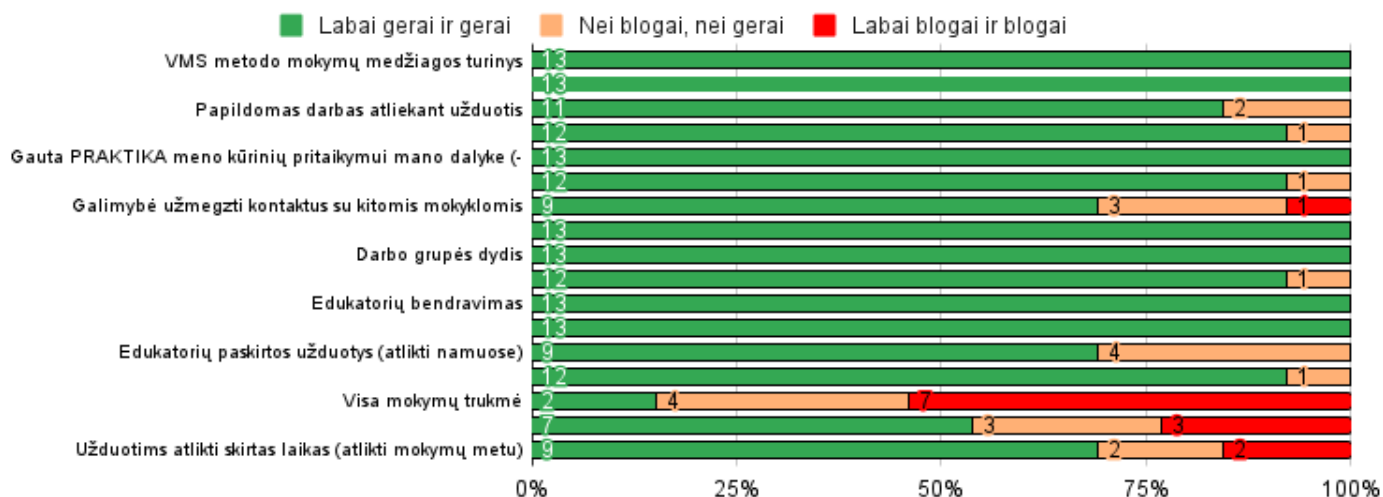
Galimybę užmegzti kontaktus su kitomis mokyklomis 9 mokytojos vertino gerai ir labai gerai, 1 mokytoja įvertino labai blogai ir blogai, o 3 mokytojos nuomonės neišsakė („nei gerai, nei blogai“).

Edukatorių paskirtas užduotis atlikti namuose 9 mokytojos vertino gerai ir labai gerai, 2 mokytojos įvertino labai blogai ir blogai, o 2 mokytojos nuomonės neišsakė („nei gerai, nei blogai“).

Visą mokymų trukmę 2 mokytojos vertino gerai ir labai gerai, 7 mokytojos įvertino labai blogai ir blogai, o 4 mokytojos nuomonės neišsakė („nei gerai, nei blogai“). Užduotims atlikti skirtą laiką (atlikti mokymų metu) 7 mokytojos vertino gerai ir labai gerai, 3 mokytojos įvertino labai blogai ir blogai, o 3 mokytojos nuomonės neišsakė („nei gerai, nei blogai“).

Apklausoje dalyvavusios mokytojos joms naudingiausias mokymų dalis vertino įvairiai. Mokymuose buvo trys moduliai: I modulis – teorinė VMS dalis, II modulis – sesijos su mokiniiais/-ėmis, mokantis VMS, III modulis – integruotų pamokų kūrimas. 3 mokytojos neišskyrė nei vienos dalies ir teigė, kad „visos“ mokymų dalys buvo vienodai naudingos.

3 pav. MO muziejaus mokymų vertinimas: mokytojų perspektyva

Naudingiausia buvo I modulis – teorinė VMS dalis, galimybė patiems su kolegomis išbandyti įvairius metodus tame tarpe ir pasipraktikuoti VMS metodą. Ypač patiko ir labiausiai sudomina gyvi susitikimai ir gyva praktika.

Pirmoji mokymų dalis mokytojų atsakymuose kaip naudingiausia buvo paminėta 6 kartus. Argumentuojama tuo, kad „pateikta daug įdomios medžiagos“, dalinamasi, kad „labai patiko edukatorių pateikta informacija, metodų pritaikymo pavyzdžiai ir t.t.“. 1 mokytoja teigė, kad naudingiausia jai buvo II dalis. III dalį, kaip naudingiausią įvertino 3 mokytojos, o savo atsakymą pagrindė tuo, jog „naudingiausia buvo mokytis VMS ir kurti, aptarti integruotas pamokas“.

5 . LŪKESČIAI ĮVEIKTI IŠŠŪKIUS

Apklausoje, vykdytoje prieš prasidedant mokymų programai, buvo siekiama išsiaiškinti mokytojų lūkesčius mokymams. Dauguma mokytojų tikėjosi įgyti naujų žinių, susipažinti su įvairiais ir kūrybiškais mokymo metodais, kurie padėtų vesti įdomesnes, įvairesnes pamokas. Taip pat išreikštas noras praplėsti tiek savo, tiek mokinių akiratį, atnaujinti turimas žinias bei įgyti naujos praktinės patirties. Mokytojos tikėjosi, kad mokymuose pateikta medžiaga bus ne tik įdomi, bet ir pritaikoma realioje pamokų praktikoje. Dvi mokytojos į šį klausimą neatsakė.